

Bakalářská státní zkouška

Otázky pro obor Česká filologie se zaměřením na editorskou práci ve sdělovacích prostředcích

Lingvistická část:

1. Komplexní typologická charakteristika češtiny, tzv. typologický konstrukt.
2. Řeč mluvená a psaná: vztah zvukové a grafické podoby jazyka, pravopisné principy, spisovná norma a variantnost, fonetická transkripce.
3. Hlásky – artikulační a akustická podstata, změny hlásek v proudu řeči, delimitační signály.
4. Prozodické jevy a členění souvislé řeči, základní intonační modely spisovné češtiny a jejich funkce.
5. Fonologický systém češtiny: fonémy a jejich alofony, fonologické opozice, korelace, základní pojmy morfonologie a morfémiky, vztah jednotek hláska – foném – morfoném.
6. Morfologie slova – slovo jako základní jednotka morfologického popisu (slovo vs. morfém), typy morfů dle funkce a dle pozice ve slově, alomorf (kritéria).
7. Základní morfologické procesy v češtině, vnitřní struktura slovního tvaru, principy morfematické analýzy (princip usekávání vs. princip syntagmatický), tzv. morfémový uzel.
8. Flexivní morfologie – stavba tvarů substantivní, adjektivní a pronominální flexe (shody flexe adjektivní a pronominální), flexe proprií a přejatých slov, specifika flexe numerálií, deklinační typy.
9. Flexivní morfologie – stavba tvarů slovesné flexe, konjugační typy, kmenový princip, kmenový formant a jeho distribuce, verbum finitum, slovesné tvary infinitivní, slovesné tvary analytické vs. slovesné konstrukce.
10. Lexikální morfologie – slovtvorba jako jeden ze základních typů nominace, formace slova (derivative, konverze/transflexe, abreviace, univerbizace, kompozice), vztah slovtvorby a flexe, flexe jako slovtvorný spoluformant.
11. Základní syntaktická jednotka, věta a výpověď, syntaktické vztahy ve valenční a nevalenční koncepci, pojetí predikace (možnosti nevětného vyjádření predikačních vztahů), věta jednoduchá, souvětí a tzv. útvary přechodné.
12. Parataxe a hypotaxe, koordinace, subordinace a adordinace, významové vztahy ve větě a souvětí a způsoby jejich vyjádření.
13. Valenční a nevalenční pohled na stavbu věty, rovinný přístup ke studiu syntaxe, základní a odvozené syntaktické struktury, hierarchizace větné stavby, kategorie diateze, transformační procesy, tradiční větné členy a větné pozice obligatorní, potenciální a fakultativní.
14. Funkce slovesa jako centrálního prvku věty, základová větná struktura, klasifikace predikátů, participanty predikátu, slovesná valence a intence.
15. Aktuální členění výpovědi vs. funkční větná perspektiva, základní pojmy aktuálního členění, aktuální členění jako prostředek textové soudržnosti, typy tematických posloupností.
16. Slovní zásoba jako systém, slovo jako jednotka systému, vztah centra a periférie, příznakovost lexikálních jednotek, funkční stratifikace slovní zásoby.
17. Sémaziologický přístup k lexiku, sémantika slova, typy významu, struktura lexikálního významu, paradigmatické vztahy v systému slovní zásoby.

18. Onomaziologický přístup k lexiku, způsoby rozšiřování slovní zásoby, slovtvorná struktura slova, vztah fundace a motivace, slovtvorné kategorie a typy, slovtvorná čeleď.
19. Vývojové tendence v lexiku, internacionalizace vs. nacionalizace (adaptace přejatých slov), jazyková ekonomie (kondenzační slovtvorné způsoby), intelektualizace a demokratizace.
20. Lexikografie, vývoj českého slovníkářství, typy slovníků; matematické a počítačové metody v lexikologii a lexikografii.

Literárněvědná část:

1. Dvojjazyčnost středověké literatury, její žánrová diferenciaci.
2. Literatura raného novověku. Humanismus, renesance, manýrismus v literatuře.
3. Barokní literatura v českých zemích a v exilu.
4. Zkoumání starší české literatury ve 20. století – metody, přístupy, osobnosti.
5. Počátky literárněhistorického myšlení, zkoumání starších památek v 19. století.
6. Podoby romantismu v české literatuře 19. století.
7. Biedermeier v českém literárním kontextu.
8. Proměny realismu na konci století, jeho modernistická destrukce.
9. Realismus a parnasismus 2. poloviny 19. století.
10. Česká literatura národního obrození; periodizace národního obrození; národní obrození jako kulturní fenomén.
11. Literární historie jako součást literární vědy; její metodologické koncepty.
12. Jinojazyčné kontexty české literatury 19. století.
13. Biografický kontext, korespondence a deníky jako zdroj poznání literárního historika.
14. Funkce periodik pro literární život 19. století.
15. Ruchovci a lumírovci nebo novoromantikové?
16. Česká moderna a dekadence, jejich programy a představitelé.
17. Předválečná moderna a její umělecké tendence včetně expresionismu.
18. Avantgarda a její projevy v české literatuře a na divadle.
19. Typologie českého meziválečného románu.
20. Katolický proud v české literatuře první poloviny 20. století.
21. Situace české literatury za protektorátu, nástup nové básnické generace ve čtyřicátých letech.
22. Česká literatura v situaci totalitního režimu – normy, instituce, proměny vztahu mezi totalitní mocí a literaturou. Podíl literatury a spisovatelů na společenských procesech.
23. Výklad vývoje české literatury druhé poloviny 20. století na základě typologie žánru románu.
24. Literatura a válečná zkušenost (reflexe války v literatuře, podoby a proměny reprezentace válečné zkušenosti v druhé polovině 20. století a na počátku 21. století).
25. Podoby a proměny modernismu v literatuře po roce 1945.
26. Osudy exilové literatury v letech 1939–1990.
27. Postmoderna a současná česká literatura.
28. Osobnosti současné české literatury.
29. Charakteristika poměrů v české polistopadové literatuře, její základní trendy.
30. Česká divadelní a dramatická tvorba od listopadu 1989 do současnosti.

Editorská část:

1. Nakladatelství a redaktor: činnost nakladatele, technologie nakladatelského procesu, specifika práce redaktora.
2. Kniha: klasická kniha a její části; specifika elektronické knihy; propagace knihy.
3. Knižní trh: pravidla knižního trhu; specifika českého knižního trhu.
4. Textologická práce s dostupnými prameny; typy pramenů. Volba výchozího textu. Kanonický text.
5. Kritika výchozího textu; typy textových změn. Koruptela. Emendace; konjektura. Verze, varianta, znění.
6. Proměny české ediční praxe v 19. a 20. století. Typy edic. Čtenářské kritické vydání; vědecké kritické vydání. Faksimile; diplomatické vydání.
7. Vývoj a morfologie tiskového písma (latinky), jeho klasifikace a způsob zpracování v DTP programech, základní optické a funkční zákonitosti práce s písmem.
8. Typografická norma a typografický úzus, korektní/nekorektní podoba základních glyfů; typy sazby a jejich specifika, zákonitosti a pravidla hladké sazby, obligátní a fakultativní prvky knižní sazby.
9. Základy polygrafie a práce s barvami; vývoj a klasifikace tiskových technologií, jejich aktuální stratifikace vzhledem k typům tiskovin.
10. Systém médií v ČR a role, statut a funkce veřejnoprávních médií. Transformace mediálního trhu v 90. letech a po roce 2000. Krize veřejnoprávních médií. Principy regulace a samoregulace.
11. Normativní teorie médií (teorie, minulost, současnost, výhledy). Funkce normativních teorií, dominantní a konkurenční paradigma. Normativní teorie vs. liberalismus mediálního systému. Prokopova teorie oligopolu a mediální liberalismus.
12. Mechanismy vzniku mediálních obsahů – teorie zpravodajských hodnot; zdroje a jejich vliv a zkoumání, teorie nastolování agendy.
13. Kompozice textu, slohové postupy a jejich modifikace, horizontální a vertikální členění textu. Stylový útvar a žánr.
14. Styl, registr a diskurs. Teorie funkčních stylů.
15. Stylotvorní činitelé a jejich odraz v jednotlivých funkčních stylech. Slohová charakteristika prostředků jednotlivých jazykových plánů.
16. Sociálně a geograficky podmíněná diferenciacce současné češtiny, základní rozdíly mezi běžně mluveným jazykem v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.
17. Problémy české jazykové kultury – norma a kodifikace češtiny, postavení tzv. obecné češtiny a hovorově spisovné češtiny, jazyk českých médií. Stylém, stylově neutrální a příznakový prvek.
18. Verbální a neverbální složka komunikace, sociální a psychologická struktura komunikace, komunikační kompetence. Intertextovost a intertextualita.

Student si u zkoušky z části Lingvistika a mediální publicistika losuje 1 otázku z lingvistiky a 1 otázku z médií, u zkoušky z části Literární věda a textologie 1 otázku z literární vědy a 1 otázku z textologie. Součástí zkoušky je také textologický rozbor zadaného textu. Zároveň student předkládá k SZZk seznam četby, který reprezentuje jeho obeznámenost s prameny a se sekundární literaturou. Kvantita a kvalita seznamu, stejně jako jeho struktura jsou součástí celkového hodnocení. V případě, že bude členy zkušební komise seznam shledán jako nedostatečný (ať už z hlediska rozsahu či reprezentativnosti knih), je možné nepřipustit studenta ke zkoušce. Znalosti z teorie literatury budou prověřovány při rozboru vybraného díla ze seznamu přečtené literatury.